

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

**Факультет/інститут
Навчально науковий інститут мистецтв**

Кафедра дизайну і теорії мистецтва

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Експертиза творів мистецтва

Рівень вищої освіти – ___ третій (освітньо-науковий)_____
(перший (бакалаврський); другий (магістерський); третій (освітньо-науковий))

Освітня програма образотворче мистецтв, декоративне мистецтво, реставрація
(доктор філософії)

Спеціалізація образотворче мистецтво, декоративне
мистецтво, реставрація

Спеціальність 023 образотворче мистецтво, декоративне
мистецтво, реставрація

Галузь знань 02 Культура і мистецтво

**Затверджено на засіданні кафедри
Протокол №1 від “26” серпня 2024 р.
м. Івано-Франківськ – 2024 р.**

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Експертиза творів мистецтва
Викладач (-і)	Бабій Надія Петрівна
Контактний телефон викладача	066 816 4783
E-mail викладача	nadiia.babii@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Стаціонар, заочна
Обсяг дисципліни	90
Посилання на сайт дистанційного навчання	
Консультації	консультації до самостійної роботи проводиться на практичних заняттях; з приводу деталей виконання завдань онлайн у меседжерах, емейлом у межах робочого часу викладача.
2. Анотація до курсу	
<p>ОК «Експертиза творів мистецтва» належить до циклу дисциплін вільного вибору аспіранта. Основна спрямованість дисципліни визначається професійним сприйняттям особливостей експертної практики.</p> <p>Спрямованість дисципліни направлена на визначення місця та ролі мистецьких творів в системі культурних цінностей, що мають стосунок до конкретного автора, регіону, країни, людства загалом; дослідження ступеня збереження об'єкта, наявності або відсутності реставраційних робіт, визначення художнього рівня, належності до певного проміжку часу й вартості та іншого, тобто визначає ознаки, за якими експерт може відповісти на питання: чи належить досліджуваний об'єкт до культурних цінностей, що мають історичне, художнє, наукове або етнографічне значення. Предметом мистецтвознавчої експертизи є фактичні дані, що мають значення для експертного висновку й пов'язані з визначенням культурної цінності, матеріальної вартості мистецького твору, які отримуються на основі використання спеціальних знань із мистецтвознавства, культурології, загальної історії, історії і теорії образотворчого та декоративно-ужиткового мистецтва, соціології, етики, етнографії, літератури та інших наук. Значення ОК, окрім локального, визначається долученням твору мистецтва до контексту подібних йому явищ та артефактів. Курс поглибить вміння аспірантів обирати методи дослідження у відповідності до певної тематики наукової роботи, а також практичні навички написання різної форми статей, праці з науковими джерелами тощо.</p>	
3. Мета та цілі курсу	
<p>Оволодіння комплексом теоретичних знань та практичних навичок до пошуку, відбору й фахового аналізу джерел індивідуального наукового дослідження. Сформувати чітке уявлення про методи експертизи та атрибуції творів візуального мистецтва, нормативно-правові основи експертно-оціночної діяльності щодо мистецьких цінностей та їх переміщення через митний кордон України.</p> <p>Завдання навчальної дисципліни: опанування нормативно-правовими основами збереження та переміщення мистецьких цінностей; оволодіння фаховою термінологією та класифікаційною базою, методами ідентифікації та атрибуції; ознайомлення з сучасними методами експертизи творів мистецтва; ознайомлення з технологічними особливостями різних видів візуального мистецтва; ознайомлення з методиками визначення вартості мистецьких цінностей; ознайомлення з порядком переміщення творів мистецтва через державний кордон України; оволодіння практичними навичками роботи з документами,</p>	

каталогами науковою літературою; розвиток історичного, критичного та творчого мислення

4. Результати навчання (компетентності)

За ОП аспіранти мають удосконалити на ОК такі загальні компетентності:

ЗК-1. Здатність до пошуку, оброблення, компетентного відбору інформації з різних джерел для професійної діяльності та власного наукового дослідження

ЗК-2. Здатність до критичного та абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК-3. Здатність проведення власного наукового дослідження на відповідному фаховому рівні та усвідомлення його актуальності для національного та світового мистецтва.

ЗК-5. Здатність написання українською та іноземною мовами власних наукових публікацій різного змісту та обсягу.

ЗК-6. Здатність дотримуватися кодексів професійної етики та виявляти ініціативу в науково-організаційній діяльності.

Фахові компетентності:

ФК-1. Здатність виконувати оригінальні дослідження на основі ґрунтовного розуміння історії й теорії образотворчого, декоративного мистецтва та збирати необхідну інформацію.

ФК-2. Володіти методологією проведення наукових досліджень у сфері образотворчого мистецтва, декоративного мистецтва та методами атрибуції, експертизи, класифікації мистецьких об'єктів і пам'яток культури.

ФК-3. Здатність систематизувати, критично оцінювати і використовувати отриману інформацію у сферах культури і мистецтва та формулювати обґрунтовані висновки, відповідні до поставленої мети та завдань

ФК-4. Вміння писати наукові статті, анотації.

ФК-7. Здатність до наукового спілкування та ведення наукової дискусії, аргументування власних думок.

ФК-8. Здатність викладати фахові дисципліни у закладах вищої освіти, проектувати освітні програми та розробляти методи викладання мистецьких дисциплін для різних аудиторій в поза академічній аудиторії.

Що на практиці буде втілено у такій формі результатів навчання:

ПРН -1. Глибокі знання з історії й теорії мистецтва наукового пізнання, що необхідні для проведення наукового дослідження на основі розумінням історичних, геокультурних та етнопсихологічних чинників мистецьких процесів (*знати основні методи експертизи та атрибуції творів мистецтва; проводити технологічний, стилістичний, іконографічний аналіз творів мистецтва, розуміти і бути готовим пояснити значення та актуальність власного наукового дослідження з тематики ОК*);

ПРН - 2. Глибокі знання принципів логіки, основних мистецтвознавчих понять, вміння застосовувати фахову мистецтвознавчу термінологію (*фахово володіти науковою термінологією з експертизи творів мистецтва*); *розуміти і правильно визначити основні етапи, терміни проведення експертного висновку; аналітично провести дослідження об'єктів та предметів для індивідуальних наукових досліджень з курсу*).

ПРН -4. Глибокі знання про художній образ як базову основу мистецтва та розуміння специфіки його вирішення в різних видах образотворчого й декоративного мистецтва; про особливості видів декоративного мистецтва та основні концепції вітчизняного й світового декоративного мистецтва (*готовність демонструвати загальні та локальні історико-культурні та мистецькі зв'язки щодо особливостей конкретного об'єкту експертної оцінки, визначеного індивідуальним завданням*).

ПРН - 5. Вміння аналізувати, систематизувати, критично оцінювати доробок попередніх учених (*вміння працювати з колекційними каталогами: музейними, аукціонними, антикварними для пошуку аналогів досліджуваного об'єкту індивідуального завдання, вміти знайти основні наукові дослідження з атрибуції аналогів, культурного періоду, авторського почерку тощо; здатність індивідуально продумувати інформаційне та візуальне наповнення статті за завданням з курсу*);

ПРН -6. Вміння рецензувати, коментувати, цитувати наукову літературу, в тому числі іноземною мовою (*вміння знаходити, подавати інформацію про характерні особливості об'єкту, за якими можливо здійснити атрибуцію, здатність індивідуально продумувати інформаційне та візуальне наповнення різних варіантів статей, повідомлень, анотацій, тез, презентацій; вміти самостійно оформляти та готувати до друку різні варіанти статей, анотацій*).

ПРН - 8. Володіти основними методами атрибуції, експертизи та реставрації творів образотворчого та декоративного мистецтва (*для виведення попередньої інформації про об'єкт вміти застосовувати методи аналізу, візуалізації, спостереження, синтезу, узагальнення, дедукції та індукції. Залучати спеціальні методи дослідження відповідно до індивідуального завдання*)

ПРН -10. Вміння створювати презентації та використовувати різноманітне технічне обладнання для популяризації власних наукових досліджень серед наукової спільноти та зацікавленого кола.

ПРН -11. Вміння вільно презентувати результати досліджень, обговорювати, вести наукову дискусію з

фахівцями й нефахівцями про наукові та прикладні проблеми образотворчого, декоративного мистецтва, реставрації державною та іноземною мовами (*вміти формулювати тему, анотації до індивідуального завдання з курсу при підготовці презентації; адекватно ілюструвати усні доповіді; грамотно і доцільно застосовувати у виконанні наукових проєктів засоби комп'ютерного програмного забезпечення*).

ПРН - 12. Здатність писати, рецензувати наукові статті, в тому числі іноземною мовою у провідних вітчизняних та міжнародних наукових виданнях; підготувати дисертаційну роботу і представити її до захисту відповідно до чинних вимог (*вміти написати анотацію, тези, частину статті державною та іноземною мовами для індивідуального завдання з тем ОК*).

ПРН - 14. Дотримання принципів академічної доброчесності, правових основ дослідницьких робіт, законодавства України в галузі культури, мистецтва та охорони пам'яток (*розуміти, що знайдена та запозичена інформація, візуальні джерела, атрибуція, інше є чиясь інтелектуальною власністю й вимагають обов'язкового посилання на період джерело*).

5. Організація навчання курсу

Обсяг курсу

Вид заняття	Загальна кількість годин
лекції	20
семінарські заняття / практичні / лабораторні	10
самостійна робота	60

Ознаки курсу

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибіркового
3	023 образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація	2	вибіркова

Тематика курсу

Тема, план	Форма заняття	Література	Завдання, год	Вага оцінки	Термін виконання
------------	---------------	------------	---------------	-------------	------------------

Змістовий модуль 1. Нормативно-правові основи збереження та переміщення творів мистецтва

Тема 1. Навчальна дисципліна «Експертиза культурно-історичних цінностей» та її місце в фаховій підготовці мистецтвознавця	2 год лекції, 2 год самостійних	№1,2,3			1-й тиждень теоретичного навчання
Тема 2. Міжнародне законодавство у сфері охорони культурно-історичних цінностей.	2 год лекції, 2 год самостійних	№1,2,3			2-й тиждень теоретичного навчання
Тема 3. Законодавство України про культурно-	2 год лекції, 2 год самостійних	№1,2,3,4,6			3-й тиждень теоретичного навчання

історичні цінності.	них				
Разом за зміст. Мод. 1	6,0,6				
Змістовий модуль 2. Основи експертизи творів мистецтва					
Тема 4. Експертиза культурно-історичних цінностей: поняття, різновиди, методи.	4 год лекції, 6 год. самостійних	№1,2,3,4			4-5-й тиждень теоретичного навчання
Тема 5. Сучасні неруйнівні методи експертизи культурноісторичних цінностей.	бгод лекції, , 6 год. самостійних	№ 1,2,3,4,5,6,7,8			6-8-й тиждень теоретичного навчання
Тема 6. Сучасні методики визначення вартості культурноісторичних цінностей.	4год лекції, 6 год. самостійних	№1,4			9-10 тиждень теоретичного навчання
Всього за мод. 2	14,0,18				
Змістовий модуль 3. Класифікаційні ознаки і технологія виробництва творів мистецтва					
Тема 7. Експертиза графічних творів мистецтва	2 год. Семінарських, 6 год. самостійних	№ 1,2,3,4,5,6,7,8	Завдання 1. Семінар 1	10 10	11 тиждень теоретичного навчання
Тема 8. Експертиза творів іконопису	2 год. Семінарських, 6 год. самостійних	№ 1,2,3,4,5,6,7,8	Завдання 2. Семінар 2	10 10	12 тиждень теоретичного навчання
Тема 9. Експертиза творів живопису	2 год. Семінарських, 6 год. самостійних	№ 1,2,3,4,5,6,7,8	Завдання 3. Семінар 3	10 10	13 тиждень теоретичного навчання
Тема 10. Експертиза творів скульптури	2 год. Семінарських, 6 год. самостійних	№ 1,2,3,4,5,6,7,8	Завдання 4. Семінар 4	10 10	14 тиждень теоретичного навчання
Тема 11.	2 год. Семінар	№ 1,2,3,4,5,6,7,8	Завдання 5.	10	15 тиждень

Експертиза пам'яток архітектури	ських, 6 год. самостійних		Семінар 5	10	теоретичного навчання
Всього за мод. 3	0, 10, 30			100	

6. Система оцінювання курсу

Загальна система оцінювання курсу	Шкала оцінювання: національна та ECTS			
	Сума балів за всі види навчальної діяльності	цінка CTS	Оцінка за національною шкалою	
			для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
	90 – 100	A	відмінно	зараховано
	80 – 89	B	добре	
	70 – 79	C		
	60 – 69	D		
	50 – 59	E	задовільно	
	26 – 49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
	-25	0	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни
	<p>Залікова оцінка виставляється підсумком балів (100 балів максимум) сумарно за підсумками оцінювання роботи на семінарських заняттях та за практичні завдання (самостійні), виконані в повному обсязі. За умови відсутності аспіранта на деяких семінарських заняттях, робота може бути перезарахована за підсумками самостійного опрацювання та представлення у форматі презентації чи есе. Основними способами контролю на семінарських заняттях є індивідуальне та фронтальне опитування, тестові завдання, обговорення у групі проблемних питань, аналіз ситуативних завдань. Кожен семінар має окремий блок різних варіантів контрольних робіт, що оцінюється 10 балами. Аспіранти на кожну тему мають індивідуальне науково-дослідне завдання (по 10 балів за кожне). За невчасно здані завдання (відповідно до графіку) знімається по 4 бали з кожного.</p>			
Вимоги до письмової роботи	<p>Самостійні завдання науково-дослідницького спрямування курсу розробляються викладачем на початку семестру для кожного аспіранта індивідуально з урахування тематики його дослідницьких улюблень та теми дисертації. Загальні критерії оцінок письмових завдань:</p> <p>“відмінно” – здобувач вищої освіти вільно володіє теоретичними положеннями і термінологією; повно, логічно і послідовно розкриває зміст поставленого завдання відповідно до тематики та рівня складності державною та іноземними мовами; правильно застосовує одержані теоретичні знання для письмового викладу матеріалу; демонструє уміння робити узагальнення і висновки, використовуючи зібрану джерельну базу;</p> <p>“добре” – здобувач вищої освіти достатньо володіє понятійним апаратом; демонструє уміння комплексно вирішувати поставлене письмове завдання; загалом правильно розкриває основний зміст теми науково-дослідницького завдання; уміє логічно, послідовно, висловити власну думку щодо об'єкту досліджуваного візуального мистецтва, робити висновки та узагальнення; у тексті допускає незначні неточності;</p> <p>“задовільно” – здобувач вищої освіти частково володіє ключовими поняттями та термінами; зміст окремих питань індивідуального завдання викладає частково, непослідовно; під час розкриття окремих теоретичних положень письмового завдання серйозні помилки, неточності;</p> <p>“незадовільно” – здобувач вищої освіти не може розкрити зміст основних понять тематики індивідуального завдання; не вміє логічно об'єднувати теоретичні положення теми; допускає принципові помилки при викладі тексту завдання.</p>			

Семінарські заняття	Загальні критерії оцінок форм контролю семінарських: “відмінно” – здобувач вищої освіти вільно володіє теоретичними положеннями і термінологією; повно, логічно і послідовно розкриває зміст питання; творчо підходить до вирішення поставлених завдань; правильно застосовує одержані теоретичні знання для розв’язання практичних завдань; демонструє вміння робити узагальнення і висновки, використовуючи джерельну базу; “добре” – здобувач вищої освіти достатньо володіє понятійним апаратом; демонструє вміння комплексно вирішувати завдання; правильно розкриває основний зміст матеріалу; уміє логічно, послідовно, висловити власну думку, робити висновки та узагальнення; у відповіді допускає незначні неточності; “задовільно” – здобувач вищої освіти частково володіє ключовими поняттями та термінами; зміст окремих питань викладає частково, непослідовно; під час розкриття окремих теоретичних положень допускає серйозні помилки, неточності; “незадовільно” – здобувач вищої освіти не може розкрити зміст основних понять; не вміє логічно обґрунтувати теоретичні положення; допускає принципові помилки при виконанні більшості завдань, передбачених програмою
Умови допуску до підсумкового контролю	Наявність успішно виконаних індивідуальних науково-дослідницьких робіт з курсу.

7. Політика курсу

Під час навчання аспірантам створюється атмосфера та умови максимально подібні до реальної науково-дослідницької праці. Не допускається використання чужої інтелектуальної власності, відслідковується викладачем плагіат. На цьому курсі політика академічної доброчесності є принципово важливою. Будь яка робота, яка виконана не вами, але вивдаєте її за власну вважатиметься крадіжкою, розглядатиметься академічною комісією і може мати негативні наслідки для вашого подальшого навчання. ПНУ розділяє фундаментальні цінності академічної доброчесності: Чесність, Довіра, Справедливість, Повага та Відповідальність. Кожен учасник освітнього процесу в університеті несе персональну відповідальність за дотримання академічної доброчесності.

Допускаються пропуски занять з поважних причин. У випадках таких пропусків семінарських занять аспірантам надається можливість перездати семінар у формі есе чи реферату.

8. Рекомендована література

1. Бітаєв В.А., Шульгіна В.Д, Шман С.Ю. Методичні засади експертного дослідження культурних цінностей: навчально-методичний посібник. К): НАКККіМ. 2010, 128 с.
2. Артюх Т.М. Діагностика та експертиза коштовностей. — К., 2003.
3. Калашникова О.Л. Основи мистецтвознавчої експертизи та вартісної оцінки культурних цінностей : підручник. К. : Знання, 2006.
4. Новикова К. В., Міщенко І. І. (2019). Методика мистецтвознавчої експертизи (загальна частина). Київ : ДНДЕКЦ МВС України.
5. Каталог культурних цінностей, викрадених з музеїв та культових споруд України (1984-1998). – К., 1999.
6. Індутний В.В. Оцінка культурних цінностей. К.: тов. “Аякс прінт”, 2008 – 608 с.
7. Ревенок Н.М. Експертиза творів декоративно-прикладного мистецтва з кераміки, порцеляни, скла навчальний посібник/ -К.:НАКККіМ, 2014.- 124с.
8. Закон України “Про вивезення, ввезення та повернення культурних цінностей” № 1068 – ХІУ. .
9. Черкашина Н. (2018). Проблеми застосування різноманітних методів експертного дослідження та атрибуції графічних творів. Художня культура і мистецька освіта: традиції та сучасність. Київ .
10. Черкашина Н. ЕКСПЕРТИЗА ТВОРІВ МИСТЕЦТВА ЯК СПЕЦИФІЧНИЙ ВИД НАУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ . Theoretical and empirical scientific research: concept and trends •

Volume 2. 2021. С. 201-201

11. Татарінцева К.В. Товарознавча оцінка різьблених виробів з коштовного каміння, які мають історико-культурну значущість: Рукопис дис. ... канд. наук. — К., 2003.

Закон України Про музеї та музейну справу // Відомості Верховної Ради України. – 1995. – № 25. Закон України Про охорону культурної спадщини // Відомості Верховної Ради України. – 2000. – № 39. Конвенція ЮНІДРУА «Про міжнародне повернення викрадених чи незаконно вивезених культурних цінностей» від 24.06. 1995. Інструкція «Про порядок оформлення права на вивезення, тимчасове вивезення культурних цінностей та контролю за їх переміщенням через державний кордон України» від 09.07.2002. Постанова Кабінету Міністрів України «Порядок вивезення за межі України державних нагород з дорогоцінних металів та/або дорогоцінного каміння» від 21.06.2001 № 677. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження зразка свідоцтва на право вивезення (тимчасового вивезення) культурних цінностей з території України» від 20.06.2000 № 984.

Викладач Надія БАБІЙ
доцент кафедри дизайну і теорії мистецтв